

VERSENYTANÁCS

Vj-84/2007/74.

A Gazdasági Versenyhivatal eljáró versenytanácsa a **Békés Megyei Ügyvédi Kamara** (Gyula) eljárás alá vont vállalkozás ellen versenykorlátozó megállapodás tilalma tárgyában indult eljárásban tárgyaláson kívül meghozta az alábbi

v é g z é s t.

A Versenytanács az eljárást megszünteti, egyben kötelezi a Békés Megyei Ügyvédi Kamarát, hogy jelen végzés kézhezvételétől számított 15 napon belül teljesítse alábbi vállalásait:

- a) legkésőbb 2009. november 30-i hatállyal 150.000 Ft-os mértékben állapítja meg
 - az ügyvédekre, európai közösségi jogászokra, külföldi jogi tanácsadókra irányadó nyilvántartásba vételi díjat, és
 - a Békés Megyei Ügyvédi Kamaránál 3 év folyamatos ügyvédjelölti gyakorlatot letöltő ügyvédjelöltek ügyvédi bejegyzésének, és
 - a más területi ügyvédi kamarákból történő ügyvédi átjegyzésnek a nyilvántartásba vételi díját(a továbbiakban a három nyilvántartásba vételi díj együtt: regisztrációs díj).
- b) A regisztrációs díjat évente egységesen és csak a bejegyzett ügyvédek által fizetendő éves kamarai tagdíj emelésének megfelelő mértékben emeli.

A végzés ellen a kézbesítéstől számított nyolc napon belül a Fővárosi Bírósághoz címzett, de a Gazdasági Versenyhivatalnál benyújtandó keresettel élhet az eljárás vont vállalkozás.

Indokolás

I.

A vizsgálat indításának körülményei

1. A Gazdasági Versenyhivatal (továbbiakban: GVH) 2007. május 7-én versenyfelügyeleti eljárást indított a Békés Megyei Ügyvédi Kamara (továbbiakban: BMÜK, vagy Kamara) ellen, mert észlelte, hogy a BMÜK a nyilvántartásba vételi eljárások során felszámított nyilvántartásba vételi (regisztrációs) díjak megállapításával és kivetésével, valamint a BMÜK Elnökségének 34/2006. (XII. 15.) sz. határozata, illetve az azt megelőző, a regisztrációs díjakat megállapító határozatok valószínűsíthetően sértik a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló többször módosított 1996. évi LVII. törvény (továbbiakban: Tpv.) 11. §-át, különösen annak (2) bekezdése f) és g) pontjait.

2. A Versenytanács észlelte, hogy a vizsgált magatartás a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására is alkalmas lehet, ezért szükségesnek ítélte, hogy a magatartás az EKSZ alapján is megvizsgálásra kerüljön.¹

II.

Az eljárás alá vont

3. A Békés Megyei Ügyvédi Kamara a Békés megyében bejegyzett ügyvédek önkormányzati elven alapuló, szakmai és érdek-képviselési feladatokat ellátó, köztestületként működő megyei szervezete, amely önálló ügyintéző szervezettel és költségvetéssel rendelkezik. Működési területe Békés megye. 2006. évi nettó árbevétele 17.343.000 Ft volt. A regisztrációs díjakból 2006-ban 1.226.000 Ft bevétele származott.

4. Az Alapszabály II.2. pontja sorolja fel a BMÜK feladatait. Eszerint a kamara - többek között -

- e) dönt az ügyvédek kamarai tagságának keletkezéséről és megszűnéséről,
- f) vezeti az ügyvédek, alkalmazott ügyvédek, az ügyvédjelöltek, a külföldi jogi tanácsadók, és az ügyvédi irodák névjegyzékét,

5. Az Alapszabály szerint az elnökség többek között:

- b) előterjeszti az ügyvédi kamara költségvetését és a költségvetési beszámolót, tevékenységéről beszámol a közgyűlésnek,
- c) első fokon határoz az ügyvédek kamarai felvételéről és kamarai tagságának megszűnéséről, az ügyvédi kamarai felvétel iránti eljárás felfüggesztéséről,
- d) első fokon határoz az alkalmazott ügyvédek, az ügyvédi irodák, a külföldi jogi tanácsadók, az ügyvédjelöltek névjegyzékébe való felvételről és törlésről, az alkalmazott ügyvédek és az ügyvédjelöltek névjegyzékébe való felvétel iránti eljárás felfüggesztéséről,
- h) ellenőrzi az ügyvédi kamarai felvétel, valamint az alkalmazott ügyvédek, ügyvédjelöltek, külföldi jogi tanácsadók és ügyvédi irodák névjegyzékébe való felvétel feltételeinek folyamatos ellátását,
- j) meghatározza az ügyvédi kamarai tagdíj összegét.

III.

Az érintett piac

Az érintett termékpiac

6. A Tpv. 14. § (1) bekezdése szerint az érintett piacot a megállapodás tárgyát alkotó áru és földrajzi terület figyelembe vételével kell meghatározni, míg a (2) bekezdés szerint a megállapodás tárgyát képező árun kívül figyelembe kell venni az azt – felhasználási célra, az árra, a minőségre és a teljesítés feltételeire tekintettel – ésszerűen helyettesíthető árukat (keresleti helyettesíthetőség), továbbá a kínálati helyettesíthetőség szempontjait. A (3) bekezdés a földrajzi piac meghatározásához nyújt támpontokat. Eszerint földrajzi terület az, amelyen kívül a) a fogyasztó nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut beszerezni, vagy b) az áru értékesítője nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut értékesíteni. A vállalkozások versenye a keresleti helyettesíthetőség, kínálati helyettesíthetőség és a potenciális verseny szempontjai alapján vizsgálendő.

¹ A kiterjesztő végzés száma: Vj-84/2007/...

7. Az érintett árunak minősülnek jelen esetben az ügyvédek, az alkalmazott ügyvédek, az európai közösségi jogászok, a külföldi jogi tanácsadók által végezhető, az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvényben (továbbiakban: Ütv.) szabályozott jogi tevékenységek.

Az érintett földrajzi piac

8. Az előző pontban meghatározott ügyvédi tevékenység Magyarország területén jellemzően azonos jogi feltételek mellett folytatható, ezért az érintett földrajzi piac Magyarország területe.

IV. A jogszabályi háttér

IV. 1. Az Ütv.

9. Ütv. 12. § (1) Az ügyvédi kamara az ügyvédek önkormányzati elven alapuló, szakmai és érdek-képviselési feladatokat ellátó köztestülete.

10. Ütv. 12. § (2) Az ügyvédi kamara az ügyvédek szakmai irányításával, érdekképviselésével kapcsolatos közfeladatokat látja el. Ennek során

c) dönt az ügyvédek kamarai tagságának keletkezéséről és megszűnéséről,

d) vezeti az alkalmazott ügyvédek, alkalmazott európai közösségi jogászok [89/M. § (1) bekezdés], az ügyvédjelöltek, az európai közösségi jogászok [89/A. § (1) bekezdés], a külföldi jogi tanácsadók és az ügyvédi irodák, az irodák [89/N. § (2) bekezdés] névjegyzékét,

11. Ütv. 12/A. § (1) A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény rendelkezéseit kell alkalmazni - az e fejezetben foglalt eltérésekkel - a következő ügyekben:

a) felvétel a kamarába és a kamarai tagság megszüntetése, kivéve, ha a kamarai tagság kizárás vagy az ügyvéd halála miatt szűnik meg,

b) felvétel az ügyvédi irodák, az alkalmazott ügyvédek, az európai közösségi jogászok, az alkalmazott európai közösségi jogászok, a külföldi jogi tanácsadók és az ügyvédjelöltek névjegyzékébe, valamint törlés ezen névjegyzékekből.

12. Ütv. 13. § (1) Ügyvédi tevékenységet - az alkalmazott ügyvéd kivételével - az végezhet, aki a kamara tagja, és az ügyvédi esküt letette.

(3) A kamarába - kérelmére - ügyvédként fel kell venni azt, aki megfelel a következő feltételeknek:

a) magyar állampolgár,

b)

c) büntetlen előéletű,

d) jogi egyetemi végzettséggel rendelkezik,

e) magyar jogi szakvizsgát tett,

f) a Magyar Ügyvédek Biztosító és Segélyező Egyesületének tagja, vagy a kamara által elfogadott más felelősségbiztosítása van,

g) az ügyvédi tevékenység folyamatos gyakorlására alkalmas irodahelyiséggel rendelkezik a kamara működési területén,

h) nem esik a (4) bekezdésben felsorolt kizáró okok alá.

(6) A kamarába fel kell venni azt az európai közösségi jogászt is, aki megfelel a 89/F. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek.

13. Ütv. 68. § (1) Ügyvédi tevékenységet az az iroda végezhet, amelyet a kamara az ügyvédi irodák névjegyzékébe felvett.

(5) Az iroda az ügyvédi irodák névjegyzékébe való felvétellel jön létre.

14. Ütv. 84. § (3) Alkalmazott ügyvédi tevékenységet az végezhet, akit a kamara az alkalmazott ügyvédek névjegyzékébe felvett.

(4) A kamara az alkalmazott ügyvédet igazolvánnyal látja el.

15. Ütv. 89/A. § (1) E törvény rendelkezéseit az e Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni annak a magyar állampolgárnak, illetve a külön törvény alapján szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személynek a Magyar Köztársaság területén kifejtett tevékenységére, aki a külön jogszabályban meghatározott szakmai megnevezések valamelyike alatt ügyvédi tevékenység folytatására jogosult az Európai Gazdasági Térség valamely tagállamában (a továbbiakban: európai közösségi jogász).

16. Ütv. 89/B. § (1) Aki európai közösségi jogásként a Magyar Köztársaság területén állandó jelleggel kíván ügyvédi tevékenységet folytatni, köteles kérelmezni, aki pedig eseti jelleggel szolgáltatást nyújtóként kíván ügyvédi tevékenységet folytatni, kérelmezheti az európai közösségi jogászok kamara által vezetett névjegyzékébe (e Fejezet alkalmazásában a továbbiakban: névjegyzék) történő felvételét.

17. Ütv. 89/D. § (1) Az európai közösségi jogász a névjegyzékbe vételi eljárás lefolytatásáért nyilvántartásba vételi díjat köteles fizetni, amelynek mértékét a Magyar Ügyvédi Kamara állapítja meg és teszi közzé.

18. Ütv. 90. § (1) Külföldi jogi tanácsadó az, aki a 92. § (1) bekezdésében meghatározott jogi tevékenységét magyar ügyvéddel, illetve ügyvédi irodával kötött együttműködési szerződés alapján végzi. A külföldi jogi tanácsadó a tevékenységét kizárólag annak az ügyvédnek, ügyvédi irodának adott megbízás alapján végezheti, amellyel az együttműködési szerződést kötötte. Ha az együttműködési szerződés úgy rendelkezik, a külföldi jogi tanácsadó a tevékenységi körében maga is elfogadhatja a megbízást.

(3) Külföldi jogi tanácsadói tevékenységet - legkorábban a felvétel időpontjától kezdődően - az végezhet, akit a kamara a külföldi jogi tanácsadók névjegyzékébe felvett. Ez a rendelkezés nem érinti a külföldiek magyarországi munkavállalására vonatkozó szabályokat.

(4) A kamara a külföldi jogi tanácsadót igazolvánnyal látja el.

19. Ütv. 95. § (1) Ügyvédjelölt az, aki a külön jogszabályban meghatározott jogi szakvizsga letételéhez szükséges joggyakorlati idejét tölti.

(2) Ügyvédjelölti tevékenységet az folytathat, akit a kamara az ügyvédjelöltek névjegyzékébe felvett.

(3) A kamara az ügyvédjelöltet igazolvánnyal látja el.

20. Ütv. 102. § (1) A területi ügyvédi kamara (a továbbiakban a XI. és XII. fejezetben: területi kamara) köztestület, amely képviselői, ügyintézői szervezettel, önálló költségvetéssel rendelkezik; a működési területén ellátja a 12. §-ban, továbbá a törvényben, az alapszabályában és a szabályzatában a hatáskörébe utalt feladatokat.

21. Ütv. 106. § (2) A területi elnökség – többek között -

j) meghatározza a kamarai tagdíj összegét,

Ütv. 113. § (2) [A Magyar Ügyvédi Kamara esetén] Az elnökség

g) meghatározza a területi kamarák anyagi hozzájárulását.

22. A közigazgatási hatósági eljárásról szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 1. § (1) bekezdése szerint A közigazgatási hatóság az eljárása során köteles megtartani és másokkal is megtartatni a jogszabályok rendelkezéseit. Hatáskörét a jogszabályokban előírt célok megvalósítása érdekében, mérlegelési és méltányossági jogkörét a jogalkotó által meghatározott szempontok figyelembevételével és az adott ügy egyedi sajátosságaira tekintettel gyakorolja.

A Ket 1. § (3) bekezdés szerint A közigazgatási hatóság az ügyfél jogát és jogos érdekét csak a közérdek és az ellenérdekű ügyfél jogának, jogos érdekének védelméhez szükséges mértékben korlátozza.²

² Az arányosság elve egyébként az EK versenyfelügyeleti eljárásaiban is érvényesül, lásd az Elsőfokú Bíróság által hozott ítéletet a T-170/06. sz. ügyben Alrosa Company Ltd kontra az Európai Közösségek Bizottsága.

IV. 2. A vonatkozó európai és magyar versenyjogi normák (EKSZ és a Tpvt.)

23. A Tpvt. 1. § (1) bekezdése értelmében e törvény hatálya kiterjed a természetes és a jogi személynek, valamint a jogi személyiség nélküli gazdasági társaságnak (a továbbiakban együtt: vállalkozás) a Magyar Köztársaság területén tanúsított piaci magatartására, kivéve, ha törvény eltérően rendelkezik. A (2) bekezdés alapján az Európai Közösséget létrehozó szerződés (a továbbiakban: EKSZ) 81. és 82. cikkének alkalmazása során az e cikkek hatálya alá tartozó piaci magatartásra is e törvény eljárási rendelkezéseit kell alkalmazni akkor, ha a Szerződés 81. és 82. cikkében foglalt versenyszabályok végrehajtásáról szóló 1/2003/EK tanácsi rendelet alapján a Gazdasági Versenyhivatal eljárásának van helye.

24. A Tpvt. 11. § (1) bekezdése szerint tilos a vállalkozások közötti megállapodás és összehangolt magatartás, valamint a vállalkozások társadalmi szervezetének, a köztestületnek, az egyesülésnek és más hasonló szervezetnek a döntése (a továbbiakban együtt: megállapodás), amely a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, vagy ilyen hatást fejthet, illetve fejt ki.

A (2) bekezdés szerint: „Ez a tilalom vonatkozik különösen:

f) a piacra lépés akadályozására,

g) arra az esetre, ha azonos értékű vagy jellegű ügyletek tekintetében az üzletfeleket megkülönböztetik, ideértve olyan árak, fizetési határidők, megkülönböztető eladási, vagy vételi feltételek vagy módszerek alkalmazását, amelyek egyes üzletfeleknek hátrányt okoznak a versenyben.

25. A Tpvt. 13. §-a alapján nem esik a tilalom alá a megállapodás, ha csekély jelentőségű. Csekély jelentőségű a megállapodás, ha a megállapodást kötő feleknek és az azoktól nem független vállalkozásoknak az együttes részesedése az érintett piacon a tíz százalékot nem haladja meg, kivéve, ha az

a) a vételi vagy az eladási árak versenytársak közötti közvetlen vagy közvetett meghatározására, vagy

b) a piac versenytársak által történő felosztására vonatkozik.

26. Az EKSZ 81. cikke (1) bekezdése értelmében a közös piaccal összeegyeztethetetlen és tilos minden olyan vállalkozások közötti megállapodás, vállalkozások társulásai által hozott döntés és összehangolt magatartás, amely hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre, és amelynek célja vagy hatása a közös piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása, így különösen ...egyenértékű ügyletek esetén eltérő feltételek alkalmazása az üzletfelekkel szemben, ami által azok hátrányos versenyhelyzetbe kerülnek (d. pont).

27. A Tpvt. 75. §-ának (1) bekezdése alapján, ha a hivatalból indult versenyfelügyeleti eljárásban vizsgált magatartás tekintetében az ügyfél kötelezettséget vállal arra, hogy magatartását meghatározott módon összhangba hozza e törvény, illetve az EK-Szerződés 81-82. cikkének rendelkezéseivel, és a közérdek hatékony védelme e módon biztosítható, az eljáró versenytanács végzéssel – az eljárás egyidejű megszüntetésével - kötelezővé teheti a vállalat teljesítését, anélkül, hogy a végzésben a törvénytörés megvalósulását, vagy annak hiányát megállapítaná. A végzés ellen külön jogorvoslatnak van helye (82. §).

A Tpvt. 75. §-ának (2) bekezdése alapján az (1) bekezdés szerinti végzés meghozatala nem zárja ki azt, hogy az ügyben – a körülmények lényeges megváltozása miatt, illetve akkor, ha a végzés a döntés meghozatala szempontjából fontos tény félrevezető közlésén alapult – újabb versenyfelügyeleti eljárás kerüljön megindításra. Az újabb versenyfelügyeleti eljárás során rendelkezni kell a korábban az (1) bekezdés alapján hozott végzésről.

V. A tények

V. 1. Kamarai határozatok

28. A Magyar Ügyvédi Kamara Elnökségének alábbi határozatai a területi ügyvédi kamarák által megállapított bizonyos regisztrációs díjak egy részét elvonják az országos Kamara működési költségeinek fedezése céljából:

- 1/2005. számú, 2005. január 31-én kelt határozata szerint az európai közösségi jogász és a külföldi jogi tanácsadó bejegyzési díjának 10%-a a Magyar Ügyvédi Kamarát illeti meg. (Vj-84/2007/50.)
- az új ügyvédi bejegyzések után 2006. évtől 20.000 Ft-t kell a MÜK számára átutalni.

29. A BMÜK Elnökségének határozatai³ közül

- a 7/2005. sz. elnökségi határozat 132.000 Ft-ra emelte az ügyvédekre, európai közösségi jogászokra, külföldi jogi tanácsadókra irányadó nyilvántartásba vételi díjat és
- a 34/2006. sz. elnökségi határozat 500.000 Ft-ban állapította meg ugyanezeket a díjakat.

30. A BMÜK Elnökségének a versenyfelügyeleti eljárás során hozott

- 7/2008. (I.25.) sz. határozata 250.000 Ft-ra csökkentette az ügyvédekre, európai közösségi jogászokra, külföldi jogi tanácsadókra irányadó nyilvántartásba vételi díjat, és a Békés Megyei Ügyvédi Kamaránál 3 év folyamatos ügyvédjelölti gyakorlatot letöltő ügyvédjelöltek ügyvédi bejegyzésének a nyilvántartásba vételi díját 150.000 Ft-ban, a más területi ügyvédi kamarákból történő ügyvédi átjegyzésnek a nyilvántartásba vételi díját 100.000 Ft-ban állapította meg,
- 41/2009. (IX. 11) sz. határozata 150.000 Ft-ra csökkentette az ügyvédekre, alkalmazott ügyvédekre, európai közösségi jogászokra, külföldi jogi tanácsadókra irányadó nyilvántartásba vételi díjat.

V. 2. A BMÜK⁴ által alkalmazott díjak

A tagdíjak és a regisztrációs díjak változása

31. A regisztrációs díjak és havi tagsági díjak nem egyformán változtak 1997-2007 között.

- a) Az 1997-1999 közötti időszakban a regisztrációs díj nem változott (25.000 Ft), miközben a havi tagdíjak évente 20-25 %-kal nőttek⁵.
- b) 2000-2001-ben a regisztrációs díj (25.000 Ft) nem változott, a havi tagdíjak csökkentek⁶.
- c) 2002-2003-ban a regisztrációs díj 25.000 Ft-ról 2002-ben 30.000 Ft-ra nőtt és 2003-ban is ezen a szinten maradt, a havi tagdíjak nem változtak.
- d) 2004-ben mindkét összeget megemelték: az ügyvédi regisztrációs díj 30.000 Ft-ról 40.000 Ft-ra változott, a havi tagdíjak 5.000 Ft-ra nőttek.
- e) 2004-ről 2005-re az ügyvédek és alkalmazott ügyvédek regisztrációs díjában 330%-os emelést hajtottak végre (40.000 Ft-ról 132.000 Ft-ra). Ugyancsak 132.000 Ft volt a közösségi jogászok regisztrációs díja. A regisztrációs díj olyan kérelmező esetén, aki a BMÜK-nál 3 évig ügyvédjelölt volt csak 66.000 Ft. Bevezetésre került az ügyvédjelölti regisztrációs díj, amely 20.000 Ft volt. A tagdíjak kis mértékben, havi

³ A határozatok jelen dokumentum 1 és 2. sz. mellékletét képezik.

⁴ Az itt szereplő információk a Vj-84/2007/004., 047. és 049. sz. iratokon alapulnak.

⁵ 3100 Ft-ról előbb 3850 Ft-ra (+750 Ft), majd 4500 Ft-ra (+650 Ft).

⁶ 4500 Ft-ról 4100 Ft-ra

500 Ft-tal (azaz tagonként havi 5.500 Ft-ra) nőttek, ami évi 6.000 Ft-os emelkedést jelent.

- f) 2006-ban mindkét díj változatlan maradt.
- g) 2006-ról 2007-re a regisztrációs díjak 378%-kal (132.000 Ft-ról 500.000 Ft-ra) nőttek. (Vj-84/2007/004. sz. irat M/4 melléklete), miközben a kamarai tagdíjak havi 1.000 Ft-tal (azaz tagonként 6.500 Ft-ra) nőttek, ami évi 12.000 Ft-os, kevesebb mint 20 %-os emelkedést jelent.⁷
- h) 2008-ban az ügyvéd, alkalmazott ügyvéd, európai közösségi jogász és külföldi jogi tanácsadó nyilvántartásba vételi díja 250.000 Ft-ra csökkent. A regisztrációs díj olyan kérelmező esetén, aki a BMÜK-nál 3 évig ügyvédjelölt volt 150.000 Ft. Az ügyvédjelölti bejegyzés nyilvántartásba vételi díja 100.000 Ft. A más területi ügyvédi kamarából történő ügyvédi, ügyvédjelölti átjegyzés nyilvántartásba vételi díja 100.000 Ft. 2008. április 1. napjától a havi tagdíj összege 7.000 Ft.
- i) 2009. január 1-től a nyilvántartásba vételi díjak nem változtak, szeptember 12-i hatállyal 150.000 Ft-ra csökkentek, 2009. április 1. napjától a havi tagdíj összege 8.000 Ft.

32. A 2005. január 28-án tartott ülésen⁸ a költségvetés ismertetése során kiemelésre került, hogy a 2005. évi tervezett költségvetés tervezése során a bevételek keretében a tagdíj havi 500 Ft-os és a regisztrációs díj nagyobb emelésével, valamint a külföldi jogi tanácsadó nyilvántartási díj bevezetésével lehet jelentős költségvetési többlettel számolni. A havi 500 Ft-os tagdíjemelést teljes egészében a székházvásárlásra elkülönített pénzalapot gazdagítaná, továbbá a 2004. évi megtakarításból 500.000 Ft szintén ide kerülne. A regisztrációs díjak emelése mellett azzal is érveltek, hogy a BMÜK regisztrációs díjai nagymértékben elmaradnak hasonló nagyságú ügyvédi kamarákétól.⁹ Ennek az előterjesztésnek megfelelően hozta meg az elnökség a 7/2005 (I. 28.) sz. határozatát. Az új ügyvéd regisztrációs díja 132.000 Ft. Ugyanilyen mértékű regisztrációs díjat fizetnek az európai közösségi jogászok és az alkalmazott ügyvédek is. A BMÜK-nál 3 évig ügyvédjelölti időszakot letöltő ügyvédek esetén 66.000 Ft. a regisztrációs díj. A külföldi jogi tanácsadók 2500 euro-nak megfelelő összegű regisztrációs díjat fizetnek, továbbá minden megkezdett évben további 500 euro-nak megfelelő összeg éves nyilvántartásba vételi díj megfizetésére kötelesek. Az ügyvédjelöltek regisztrációs díja 20.000 Ft. A havi kamarai tagdíj pedig 5.500 Ft lett.

33. A 2006. december 15-én tartott elnökségi ülésen elhangzottak az alábbiak:

2006-ban a tervezettnél lényegesen magasabb kamarai kiadások jelentkeztek, ezért mindenképp szükséges a kamarai tagdíjak és regisztrációs díjak emelése.

- A többi kamara díjait áttekintve a kamarák között nagy szóródás látszik, a tagdíjak 5.000-10.000 Ft közöttiek, a regisztrációs díjak 100.000-500.000 Ft közöttiek.
- Az elnök tudomása szerint a jövőben várható, hogy a Magyar Ügyvédi Kamara minimum és maximum összeg meghatározásával ajánlást kíván kiadni a díjak egységesítése érdekében, ettől függetlenül azonban dönteni kell a 2007-es díjakról.

Az elnöki javaslat szerint a regisztrációs díj ügyvéd esetén 300.000 Ft, a BMÜK-ban 3 éve folyamatosan ügyvédjelölti gyakorlatot letöltő ügyvéd esetén annak fele, 150.000 Ft, az ügyvédjelölti bejegyzés/átjegyzés 100.000 Ft, míg a havi kamarai tagdíj 6.500 Ft lenne. Az elnökségi tagok a javaslat kapcsán kifejtették, hogy 2007-ben a Kormány konvergencia programja miatt olyan létszámemelkedéssel is számolni kell, amelyek más szakmából is vonzanak jogászokat az ügyvédi pályára, ezért egy magasabb összegű

⁷ Az eljárás során vizsgált magatartás a két vonal által közrefogott időszakban azaz 2005-2007 években történt.

⁸ A Vj-84/2007/049. sz. irat M/10 melléklete tartalmazza a 2005. és 2007. évre vonatkozó tagdíj és regisztrációs díj meghatározásáról szóló elnökségi ülés jegyzőkönyvét.

⁹ A jelentős elmaradásra utalás valóságátartalma annak fényében értékelendő, hogy a BMÜK által 2006 és 2007 években alkalmazott ügyvédi regisztrációs díj látványosan magasabb lett annál, amit a hasonló vagy kisebb ügyvédi létszámú ügyvédi kamarák 2006-ban és 2007-ben alkalmaztak, egyetlen megyei ügyvédi kamara 2007. évi ügyvédi regisztrációs díja éri el a BMÜK 2007. évi szintjét.

regisztrációs díj alkalmazása mindenképpen indokolt. Különbséget kell azonban tenni a már szakvizsgázott ügyvédi bejegyzési kérelmek és a kamaránál jelölti időszakot eltöltő személyek között, ezért a regisztrációs díj megállapítása során megfelelően kell differenciálni: legyen 500.000 Ft az előbbieknél, 100.000 Ft az utóbbiaknak. Egy másik elnökségi tag felvetette, hogy az elnök által javasoltnál magasabb regisztrációs díj visszatartja az ügyvédi bejegyzést kérőket és ez bevételkiesést okozhat. Az elnök is mértékletességre hívta fel az ülésen résztvevők figyelmét, mondván, hogy ilyen magas díj csak két területi kamaránál van.

34. A vitát követően meghozták a 34/2006 (XII.15.). sz. határozatot (ld.: Vj-84/2007/047/1.), melynek megfelelően az új ügyvéd regisztrációs díja 500.000 Ft. Ugyanilyen mértékű regisztrációs díjat fizetnek az európai közösségi jogászok és az alkalmazott ügyvédek is. A BMÜK-nál 3 évig ügyvédjelölti időszakot letöltő ügyvédek esetén 150.000 Ft. a regisztrációs díj. A külföldi jogi tanácsadók 2500 euro-nak megfelelő összegű regisztrációs díjat fizetnek, továbbá minden megkezdett évben további 500 euro-nak megfelelő összeg éves nyilvántartásba vételi díj megfizetésére kötelesek. Az ügyvédjelöltek regisztrációs díja 100.000 Ft. A havi kamarai tagdíj pedig 6.500 Ft lett.

V. 3. Más területi ügyvédi kamarák gyakorlata¹⁰

35. Az előzetes álláspont 3. és 4. sz. mellékletei mutatják be az egyes kamarák taglétszámának és a kamarák által megállapított térítések adatait.

- a) A regisztrációs díjak¹¹ mértéke - a 2006-ban és 2007-ben bekövetkezett változás¹² kapcsán különösen - országosan nagy szórást mutatnak:
- Az ügyvédi regisztrációs díjak 100.000-500.000 Ft között ingadoznak.
 - Az alkalmazott ügyvédi regisztrációs díjak 100.000 Ft-tól 500.000 Ft-ig terjednek.
 - Az európai közösségi jogászok 150.000 Ft-tól 1.000.000 Ft-ig terjedő regisztrációs díjat fizetnek.
 - A külföldi jogi tanácsadók 168.000 Ft-tól 1.000.000 Ft-ig terjedő regisztrációs díjat fizetnek.
- b) A legtöbb kamara kedvezményes díjat állapít meg azoknak az ügyvédeknek, akik ügyvédjelöltként a területi kamarában töltötték gyakorlati éveiket, illetve azoknak az ügyvédeknek, akik alkalmazott ügyvédként egyszer már fizettek nyilvántartásba vételi díjat a kamarának.

V. 4. Más szakmai kamarák gyakorlata

36. Nem alkalmaz regisztrációs díjat a Magyar Szabadalmi Ügyvivői Kamara (Vj-84/2007/037) és a Magyar Országos Közjegyzői Kamara (Vj-84/2007/041).

37. Jelképes egyszeri regisztrációs díjat számol fel a Magyar Növényvédő Mérnöki és Növényorvosi Kamara (Vj-84/2007/002) és a Személy-, Vagyongvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara (Vj-84/2007/003).

¹⁰ Vj-84/2007/006-031., 036, 044.

¹¹ Vannak olyan területi kamarák, amelyek a regisztrációs díj elnevezés helyett az egyszeri kamarai hozzájárulás vagy egyszeri kamarai tagdíj kifejezést használják az újonnan nyilvántartásba vett személyek számára előírt fizetési kötelezettségre. Az elnevezéstől függetlenül 2006-ban minden területi kamara az újonnan bejegyzett ügyvédek után 20.000 Ft-ot, az ügyvédjelöltek után 5.000 Ft-ot volt köteles a Magyar Ügyvédi Kamarának átutalni.

¹² Országosan jellemző tendencia, hogy 2007-re sok területi kamara döntött a regisztrációs díjak nagymértékű megemeléséről. Tették ezt annak ellenére, hogy a kamarai tagdíjak mértéke 2006-ról 2007-re alig változott, sőt több területi kamaránál évek óta nem történt tagdíjemelés.

38. 10.000 – 20.000 Ft-os egyszeri vagyoni hozzájárulást kell fizetni Magyar Igazságügyi Szakértői Kamarában (Vj-84/2007/039), a Magyar Építész Kamarában és a Magyar Mérnöki Kamarában (igazgatási szolgáltatási díj címén) (Vj-84/2007/045), a Magyar Mérnöki Kamarában (tagsági regisztrációs díjként) (Vj-84/2007/050.), a Magyar Könyvvizsgálói Kamarában (igazgatási szolgáltatási díj).

VI.

A versenytanács előzetes álláspontja

VI. 1. A Kamara tevékenységének, mint döntésnek a versenyhatása

39. Előzetes álláspontjában a versenytanács megállapította, hogy a Kamara Elnöksége által hozott határozat, mint vállalkozások társulásának döntése, abban az esetben minősül versenykorlátozónak, amennyiben annak célja vagy hatása a verseny megakadályozása, korlátozása, vagy torzítása.

40. Versenykorlátozás a célja az olyan magatartásnak, amely természeténél fogva magában hordozza a versenykorlátozás lehetőségét. Amennyiben a versenykorlátozó cél nem állapítható meg, akkor vizsgálni kell, hogy a magatartásnak van-e versenykorlátozó hatása. Versenykorlátozó hatás alatt érteni kell mind a tényleges, mind a lehetséges versenykorlátozó hatást.¹³

41. Jelen ügyben a vizsgálat tárgyát az képezi, hogy a 7/2005. sz. és a 34/2006. sz. elnökségi határozatnak célja és/vagy hatása-e az, hogy részben a magas regisztrációs díjak megállapításával, részben bizonyos díjak személycsoportonként eltérő mértékben való meghatározásával a verseny korlátozása.

42. Számos tényezőtől függ, hogy a Kamara döntésének célja volt-e a verseny korlátozása. A döntés célja levezethető annak szövegéből, objektív törekvéseiből, a döntés jogi és gazdasági környezetéből, valamint a felek magatartásából. Nem a felek szubjektív akaratát kell figyelembe venni.¹⁴ A döntés végrehajtásának módja is felfedheti a versenykorlátozó célt, még ha a döntés nem is tartalmaz erre utaló kifejezett rendelkezést.¹⁵

43. Egy döntés akkor versenykorlátozó hatású, ha a tényleges vagy potenciális versenyre gyakorolt hatásaként az érintett piacon ésszerű valószínűséggel várható, hogy negatív hatást fog gyakorolni az árakra, a kibocsátásra, innovációra, vagy az áruk és szolgáltatások kínálatára, minőségére.¹⁶ A negatív hatásoknak érezhetőeknek kell lenniük.¹⁷

44. Versenykorlátozás a célja az olyan magatartásnak, amely természeténél fogva magában hordozza a versenykorlátozás lehetőségét. A közösségi bíróságok joggyakorlata szerint ilyen esetekben szükségtelen annak bizonyítása, hogy a magatartásnak tényleges versenykorlátozó

¹³ C-7/95 P ügy John Deere Limited kontra Bizottság [EBHT 1998., I-3111. o., 77. pont]; 31/85 ügy ETA Fabriques d' Ebauches SA kontra DK Investment SA [EBHT 1985. 3933. o., 12. pont]; 142/84 és 156/84 egyesített ügyek British American Tobacco Co Ltd and R. J. Reynolds Industries Inc kontra Bizottság [EBHT 1987. 4487. o., 54. pont].

¹⁴ 96-102, 104, 105, 108 és 110/82 egyesített ügyek IAZ International Belgium NV kontra Bizottság [EBHT 1983. 3369. o., 22-25. pont]; 29 és 30/83 egyesített ügyek Compagnie Royale Asturienne des Mines SA és Rheinink GmbH kontra Bizottság [EBHT 1984. 1679. o., 25-26. pont]; a Bizottság 2004. június 24-i 2005/8/EK határozata a Szerződés 81. cikke szerinti eljárásban (COMP/38.549 – Belga Építész Kamara) 80. bekezdés;

¹⁵ A Bizottság Közleménye, Iránymutatás a Szerződés 81. cikk (3) bekezdés alkalmazásáról (2004/C 101/08) 22. pont (továbbiakban 81. (3) közlemény)

¹⁶ 81. (3) közlemény 24. pont

¹⁷ Lásd 5/69 ügy Völk kontra Vervaecke [EBHT 1969. 295. o.]; Bizottsági közlemény a csekély jelentőségű megállapodásokról, amelyek nem korlátozzák a Szerződés 81. cikk (1) bekezdése szerinti versenyt érzékelhetően (de minimis) (2001/C 386/07).

hatása is van.¹⁸ A magas, illetőleg azonos szolgáltatást igénylők számára eltérően meghatározott mértékű díjak alkalmasak lehetnek a piacra lépők számának a korlátozására, ezáltal a verseny korlátozására.

VI. 2. A regisztrációs díj mértékének a piacra lépés akadályozására való alkalmassága

45. A versenytanács előzetes álláspontjában kinyilvánította, hogy a regisztrációs díj mértéke versenyjogi jelentőséget kaphat, ha a piacra lépés akadályozására alkalmas tényezővé válik. A versenytanács előzetes álláspontban kifejtett nézete szerint 132.000 Ft 2005-ben és 2006-ban, és különösen az 500.000 Ft 2007-ben olyan mérték, amelynek a megfizetése nemcsak egy frissen szakvizsgázott, szakmáját kezdő fiatal, de egy tapasztaltabb jogász, sőt egy másik megyében gyakorlatot szerzett, de az adott megyében praxissal, klientúrával még nem rendelkező ügyvéd számára is megterhelő, a nyilvántartásba vétel iránt kérelem benyújtását akadályozó tényező lehet.

46. A regisztrációhoz – ezáltal a piacra lépéshez - kapcsolódó díjtételek megállapítása által a már piacon lévő vállalkozások érdekvéviselői szerve képes növelni a piacra belépni szándékozók költségeit. Tekintettel arra, hogy kamarai tagság, illetve regisztráció nélkül az ügyvédi tevékenység nem végezhető, a kötelező kamarai tagság révén a kamara döntéseivel képes a belépni szándékozók elé költség-korlátot állítani.

47. Alapvető különbség van a díjak megállapítása között a belépési jellegű díjtételek és a működési jellegű díjak esetén. Az előbbi csoportba tartozó díjak kialakításában ugyanis – sem közvetlenül, sem közvetetten – nem vesznek részt azok, akiknek díjfizetési kötelezettsége a jogszabályi rendelkezésekből következően keletkezik, míg az utóbbiak esetén a tagsági jogviszony együtt jár a beleszólás lehetőségével is.

VI. 3. Diszkrimináció

48. Az eljáró versenytanács kétféle diszkriminációt vizsgált:

- egyfelől azt, hogy a Kamara különböző mértékű díj megfizetését írta elő ugyanabba a nyilvántartásba történő bejegyzésért különböző személyeknek,
- másfelől, egyes különböző nyilvántartásokba történő bejegyzés regisztrációs díjainak nagymértékű eltérését, megjegyezve, hogy ebben a második esetben a díjak különböző mértéke önmagában elfogadható.

VI. 3. 1. Az ügyvédi nyilvántartásba való bejegyzési díjak tekintetében a helyi ügyvédjelöltek preferálása

49. Az ügyvéddé váláshoz szükséges nyilvántartásba vételért fizetendő regisztrációs díjakban számottevő különbség mutatkozik attól függően, hogy ki folyamodik a regisztrációért.

- a) 2005. és 2006. években az ügyvédek¹⁹ 132.000 Ft-ot fizettek,²⁰ míg azok az ügyvédek, akik az eljárás alá vontnál töltötték le három éves gyakorlati idejüket a bejegyzésükkor 132.000 Ft helyett 66.000 Ft-os kedvezményes díjat voltak kötelesek fizetni.
- b) 2007 évben az ügyvédek,²¹ 500.000 Ft-ot fizetnek²², míg azok az ügyvédek, akik az eljárás alá vontnál töltötték le három éves gyakorlati idejüket²³, a bejegyzésükkor 500.000 Ft helyett 150.000 Ft-os kedvezményes díjat kötelesek fizetni.

¹⁸ Lásd például: Technique Minière ügy.

¹⁹ Az európai közösségi jogászok és az alkalmazott ügyvédek regisztrációs díja is ennyi volt. A külföldi jogi tanácsadók 2500 euro-nak megfelelő összegű regisztrációs díjat fizetnek, továbbá minden megkezdett évben további 500 euro-nak megfelelő összeg éves nyilvántartásba vételi díj megfizetésére kötelesek. Az ügyvédjelöltek a névjegyzékbe vételkor 20.000 Ft-ot fizetnek.

²⁰ Annak, hogy első bejegyzés vagy csak egy más kamarából való átjegyzés történik, nem volt jelentősége 2005. és 2006. évben a díjfizetés során.

VI. 3. 2. Az ügyvédek és a külföldi jogi tanácsadók regisztrációs díjának különbsége ill. az évenkénti nyilvántartásba vételi díj miatt keletkező különbség

VI. 3. 2. 1. A regisztrációs díjakban jelentkező különbség

50. A külföldi jogi tanácsadó 2005, 2006. és 2007. évi regisztrációs díja 2500 Euro (akkori árfolyamon cca. 625.000 Ft) volt, míg az ügyvédi bejegyzés díja (2005. és 2006. években 132.000 Ft, 2007. évben 500.000 Ft).

VI. 3. 2. 2. Az éves nyilvántartási díjak diszkriminációs hatása

51. A külföldi jogi tanácsadók az egyszeri regisztrációs díjon kívül minden megkezdett évben további 500 Euro (cca. 125.000 Ft) éves nyilvántartásba vételi díjat is kötelesek voltak fizetni 2005. 2006. és 2007. években.

52. A versenytanács elfogadta a BMÜK Elnökségének magyarázatát arra vonatkozóan, hogy a 2008. február 1. napjától már nem él az éves nyilvántartásba vételi díjfizetési kötelezettség. Bár a határozat²⁴ kifejezetten nem helyezte hatályon kívül a korábbi határozatnak ezen kötelezettséget megállapító rendelkezését, a határozat egységes szerkezetbe foglalt szövege nem szól éves nyilvántartásba vételi díjról, a BMÜK Elnöksége által adott autentikus értelmezés pedig megerősítette a hatályon kívül helyezés tényét.

VII.

A vizsgált időszakot követően tanúsított kamarai magatartás

53. A Kamara bejelentette²⁵, hogy 2008. január 25-ére hívta össze elnökségi ülését, melynek meghívója tanúsítja, hogy a GVH előtt folyamatban lévő ügy, valamint a 2008. évi költségvetési terv és a tagdíjak összegének meghatározása is a napirenden szerepel. Az elnökségi ülésre készített elnöki előterjesztés arról szólt, hogy a regisztrációs díj összegét az elnökség határozata 2008. január 1-i hatállyal szállítsa le ügyvédi bejegyzés esetén mintegy 150.000-180.000 Ft közötti összegre, illetve a többi regisztrációs díjat is ennek megfelelően arányosítsa az eljárás megindulását megelőző évben alkalmazott díjszint, illetve inflációs korrekciós tényezők figyelembevételével. A külföldi jogi tanácsadó és az európai közösségi jogász bejegyzésével kapcsolatos díjtételekben a jövőben nem tesznek különbséget.

54. A Kamara csatolta a 7/2008. (I. 25.) sz. Elnökségi határozatát, mely szerint 2008. január 1. napjától az ügyvéd, alkalmazott ügyvéd, európai közösségi jogász és külföldi jogi tanácsadó nyilvántartásba vételi díja 250.000 Ft, a BMÜK-nál 3 év folyamatos ügyvédjelölti gyakorlatot letöltött ügyvédjelölt ügyvédi bejegyzésének nyilvántartásba vételi díja 150.000 Ft.

55. A Kamara kérte az eljárás megszüntetését a regisztrációs díjaknak az „önkéntes és jelentős mértékű csökkentésére, a sérelem rövid időtartamára és csekély súlyára” tekintettel.²⁶

²¹ Ugyanilyen mértékű regisztrációs díjat fizetnek az európai közösségi jogászok és az alkalmazott ügyvédek is. A külföldi jogi tanácsadók 2500 euro-nak megfelelő összegű regisztrációs díjat fizetnek, továbbá minden megkezdett évben további 500 euro-nak megfelelő összeg éves nyilvántartásba vételi díj megfizetésére kötelesek. Az ügyvédjelöltek a névjegyzékbe vételkor 100.000 Ft-ot fizetnek.

²² Annak, hogy első bejegyzés vagy csak egy más kamarából való átjegyzés történik, nem volt jelentősége 2007. évben a díjfizetés során.

²³ Az ügyvédjelöltet foglalkoztató ügyvédek ugyanis a jelöltek után meghatározott összeget köteles fizetni a BMÜK felé. Mivel ügyvédjelölti regisztrációs díj csak 2005-től került bevezetésre, ezért azoknak a jelölteknek, akik 2006-ban vagy 2007-ben váltak ügyvédekké, még nem kellett jelölti regisztrációs díjat fizetniük.

²⁴ A Békés Megyei Ügyvédi Kamara Elnökségének 7/2008. (I. 25.) sz. határozata (Vj-84/2007/57 sz. beadvány melléklete)

²⁵ Vj-84/2007/56

²⁶ Vj-84/2007/57.

VIII. Kötelezettségvállalás

56. A BMÜK az eljárás során jelezte kötelezettségvállalási szándékát, benyújtotta a BMÜK Elnöksége által elfogadott 7/2008. (I. 25.) sz. határozatot, és kérte a versenyfelügyeleti eljárás megszüntetését.

57. A versenytanács nem látta a versenyjogi aggályok orvoslására maradéktalanul alkalmasnak az 54. pontban írt határozatot, ezért kötelezettségvállalásként azt nem fogadta el.

58. Az eljáró versenytanács tájékoztatta az eljárás alá vontat, hogy nem tartja kizártnak az eljárás megszüntetését, amennyiben - a 7/2008. (I. 25.) sz. határozatát továbbfejlesztve - az eljárás alá vont a Tpv. 75. § (1) bekezdése szerint kötelezettséget vállal arra, hogy

- olyan nyilvántartásba vételi díjakat szab meg, melyek nem alkalmasak arra, hogy akadályozzák a jogi tevékenységet folytatni szándékozó személyek piacra lépését, és
- felszámolja az indokolatlan diszkriminációt az ügyvédi nyilvántartásba felvételt kérők által fizetendő regisztrációs díjak között.

59. A BMÜK ismételt kötelezettségvállaló nyilatkozata²⁷ azt tartalmazta, hogy a BMÜK egységesen 150.000 Ft-os regisztrációs díjat kíván alkalmazni, és vállalja, hogy a megállapított díjat a jövőben csak előre meghatározott mértékben emeli. A kötelezettségvállaló nyilatkozatban az is szerepelt, hogy a korábban beszedett regisztrációs díjaknak a vállalt mértéket meghaladó részét ügyvédi és ügyvédjelölti oktatásra fordítják.

IX. A kötelezettségvállalás értékelése

60. A versenytanács álláspontja szerint a kötelezettségvállalás keretében vállalt intézkedésekkel az eljárás alá vont összhangba hozta a magatartását a Tpv. és az EK-Szerződés rendelkezéseivel.

61. A Versenytanács úgy ítélte meg, hogy az eljárás alá vont által tett kötelezettségvállalás kielégíti a Tpv. 75. § (1) bekezdésében írt követelményeket

- mind a regisztrációs díjak mértékének csökkentése és ezáltal a piacra lépést akadályozó hatás kiküszöbölése, mind
- a nyilvántartásba vételre kötelezett különböző csoportok közötti megkülönböztetés megszüntetése tekintetében.

62. A regisztrációs díj mértéke ugyan magasabb, mint a 2006. 2007-ben érvényesült díj, de egyrészt az időközben bekövetkezett inflációra, másrészt arra tekintettel, hogy a Magyar Ügyvédi Kamara tájékoztatása szerint a 150.000 Ft-os mérték a megyei kamarák által jelenleg alkalmazott alacsony díjak közé tartozik, a versenytanács úgy ítélte meg, hogy alkalmas a piacra lépési korlát felszámolására.

63. A kötelezettségvállalás a regisztrációs díjak jövőbeni emelésének a kamarai tagok díjának emeléséhez kötése által arra is alkalmas, hogy hosszabb távon biztosítsa azt, hogy ne kerülhessen sor olyan díjemelésre, amely esetleg ismételten felvetné a piacra lépés korlátozásának veszélyét.

64. A versenytanács nem tartotta versenyjogi szempontból elengedhetetlennek a regisztrációs díjak éves növelése kapcsán mindkét korlátozó tényező kötelezettségként való előírását. A Kamara vállalta, hogy a regisztrációs díjat évente csak a KSH fogyasztói árindex változásának megfelelő mértékben emeli, de adódhatnak helyzetek, amikor ez túlságosan megszorítóvá válhatna. A versenytanács úgy ítélte meg, hogy a regisztrációs díj emelésének a bejegyzett ügyvédek által fizetendő éves kamarai tagdíj emeléséhez való kötése kellő biztosíték a

²⁷ A Vj-84/2007/064. sz. nyilatkozat 2009. augusztus 31-én érkezett a GVH-ba.

regisztrációs díjak olyan mértékű növelésével szemben, amely már piacralépési korlátot eredményezne.

65. Az előző pontban kifejtettek tekintetével nem volt szükség az emelés kapcsán kerekítési szabályok meghatározására.

66. A kötelezettségvállalásban a versenytanács hangsúlyosan írta elő valamennyi regisztrációs díj azonos szintjét, amely tehát nem csak a vállalat közvetlenül követő időszakban, hanem hosszú távon szükséges a diszkrimináció valamennyi fajtájának felszámolásához.

67. A versenytanács nem tartotta versenyjogi szempontból elengedhetetlennek azt, hogy a Kamara oktatási célra fordítson olyan nagyságrendű összeget, mint ami a 2006-2009 években a kötelezettségvállalásban szereplő 150.000 Ft-ot meghaladó mértékű regisztrációs díjakból befolyt, ezért ezt nem írta elő a végzésben kötelezettségként.

68. A Kamara Elnöksége a 41/2009. (IX. 11.) sz. határozatával a kötelezettségvállaló nyilatkozatában foglaltak első részét 2009. szeptember 12-i határidővel megvalósította.

69. A végzéssel szembeni jogorvoslati jog a Tpvt. 82. §-án alapul.

Budapest, 2009. október 14.